

LITERATURA

Reinhard Kaiser-Mühlecker

Výmoly na dlouhé cestě

Moucha kroužila nad našimi hlavami, bzučela do ticha. Seděli jsme, soused, moje žena a já, u velkého stolu z ořechového dřeva, stolu, který, jak mi moje matka kolovrátkovitě vyprávěla, vyrobil dědeček, její otec.

Moucha kroužila nad našimi hlavami, bzučela do ticha.

Seděli jsme, soused, moje žena a já, u velkého stolu z ořechového dřeva, stolu, který, jak mi moje matka kolovrátkovitě vyprávěla, vyrobil dědeček, její otec. Matka nachystala obcerstvení a poté kuchyň opustila, s dřevěnou skříňkou na léky v podpaží, kterou vytáhla z kredence. Jedli jsme; co jsme nedojedli, leželo před námi, koukali jsme na zbytky lenivě, unaveně. Soused a moje žena se na židlích opřeli, já zůstal předkloněn, lokty na stole, bradu jsem podepřel zahřátýma rukama, obličej v dlaních, prsty na spáncích. Na stole ležela tmavá, domácí krvavá tlačěnka, bochník chleba a nádoba na máslo ze zelenobílé keramiky, na světlém talíři škvarky a špek, na který se přilepila černá zrníčka pepře a tmavozelený bobkový list.

Moucha dosedla na škvarky. Moje žena se vymrštila, mouchu zahнала prudkým mávnutím ruky a zlostným výrazem v obličejí. Sledoval jsem situaci pečlivě: už při prvním náznaku pohybu, kdy se moje žena nakláněla, aby mouchu odehnala, kdy se zády odlepila z opěradla, moucha uletěla. Moje žena se namáhala nadarmo.

Podíval jsem se na zeď, kde za sklem visel vybledlý černobílý dědečkův portrét, zkoumal jsem tmavorudý rám z třešňového dřeva; rámoval fotografii. Škoda že jsem dědečka nezažil. Matka mi neustále vyprávěla o tom, jak si vzal děda umanutě do hlavy, že vyrobí tenhle stůl, a jak dlouho pak trvalo, než byl konečně hotov. Vyprávěla, že její otec byl hloubavý, nejraději všechno dlouho promýšlel. Vyprávěla, jak starý kuchyňský stůl rozsekal sekýrou a rozštípané kusy dřeva i třísky vynesl ven a spálil na ohništi uprostřed strmého prostranství. Vyprávěla, jak rád pak u tohoto hrubého, masivního stolu sedával a potahoval si z fajfky, která mu visela v koutku úst, hlavu podepřenou a oči zavřené, jindy pozoroval stoupající kolečka dýmu. A někdy vytáhl z kapsy nůž a začal cosi rýt do dřeva, obličej, větu, modlitbu. A tak v mé matce vzbudil dojem, že celou zimu proseděl u stolu, jako by to samo o sobě byla dost namáhavá práce. Jak často mi tohle matka vyprávěla? Tytéž dlouhé věty, které opakovala, jen v poslední době se trochu stáhla, už tolik nemluvila. Seděla teď vedle u otce a pravděpodobně čekala, až léky zaberou a on bude moci, zajatý bolestí, konečně usnout, zatímco my si tu odpočívali s plnými žaludky.

Také otec vyřezával do desky stolu – jen cosi v náznaku: když vyrýval větu, nedokončil ji, zrovna tak vyřezával postavy; vedle ostatních, pradědem dokončených, zůstaly po otci načaté poloobličejí a nedokončené věty. Useknuté otcovy věty ovšem vypovídaly o vysloveném mnohém víc než dědovy dokonané dřevořezby, obsahovaly něco, pro co jsem nenalézal slova, možná je to tak lepší.

V kuchyni byl klid, kamna, oheň, venku vítr, jinak nic. Máš dobrou ženu, říkal jsem si, totéž vyslovila matka. Podíval jsem se na ženu; oči lesklé jako sklo, únavou. Zachytila můj upřený pohled, usmála se, prolomila mlčení, které se rozhostilo a zavládlo v kuchyni s posledním polklým soustem.

„Co se na mě tak divně koukáš?“

Soused se zašklebil, obnažil zuby a ozval se: „Ty nemravo!“ Ukázal na mě prstem a chechtal se. Temný smích, mohutný; vycházel odkudsi z vypaseného břicha, bujně tělo rezonovalo. Vytrhl mě z myšlenek, byl jsem dosud duchem nepřítomný, vrátil jsem se ke stolu a usmál se, mírně, v dané chvíli jsem netušil, o co jde; předstíral jsem, že rozumím, napojil jsem se na přítomnou chvíli.

Brzy zavládla domácí, příjemná nálada, mluvili jsme o všem možném. V krbu praskalo dřevo, jiskry létaly. Byl to živý, pestrý hovor, takhle živý býval zřídka, mluvili jsme o starých časech a najednou ani nevím jak – snad to souviselo se vzpomínkou na starou pohostinnost či co – zaregistroval jsem na kredenci láhev kořalky, zvedl se, šel ke kredenci a přinesl láhev i se třemi sklínkami, postavil na stůl, posadil jsem se, doprovázený cinkotem prázdných sklenic, dutě na sebe narážely.

Zdroj: archiv Rakouského kulturního fóra
Reinhard Kaiser-Mühlecker: literární rozervanec předminulého století?

Sotva jsem dosedl, přihnala se mračna; má žena viděla, co mám v úmyslu, upřela na mě nevěřící, rozezlený pohled, vyskočila jako šílená, přitáhla všechno k sobě, uzávěr, který jsem odšrouboval, našroubovala zpátky a láhev uklidila na místo: „Co to děláš? Zbláznil ses? To už jsi na všechno zapomněl?“

Soused mlčel a sklopil hlavu, studoval vzor na košili a taky vyboulenou látku na břicho, chvílemi zavíral oči a na několik sekund jako by zmizel, odpojil se. Smích utnul, jedním rázem propadl tichu a mlčení. Situaci zhluboka prodýchal – poznal jsem to podle ramen, která mocně zdvihal, a slyšel jsem funění.

Světlo blikotalo – elektřina nefungovala bezchybně – a házelo na zlostný obličej mé ženy krátké, ostré, nelítostné stíny. Dívala se na mě, vyčkávavě. Neřekl jsem nic. Panující ticho

mělo odlišný charakter než vlídné ticho předchozí. Moje žena vstala, praštila do stolu a rozkřikla se: „Koho jsem si to vzala!“

Byla to otázka? Výčitka? Než jsem se vzmohl na odpověď, byla pryč, opustila kuchyň a práskla za sebou dveřmi, až to zaprašťelo. Osaměli jsme, soused i já, on s hlavou málem vtaženou do těla, já bezradný. Chtěl jsem něco říci, věděl jsem, že bych mu něco říci měl – jen jsem nevěděl, co by to mělo být. S pitím přestal, několik let nepil – mně to nedošlo. Málem jsem nalil kořalku starému pijanovi, který nesměl vypít ani kapku alkoholu, jinak by se všechno vrátilo do starých kolejí.

„Nic si z toho nedělej, sousede,“ prolomil mlčení mumlavým hlasem. „Člověk holt nemůže myslet na všechno.“

„Jo,“ opáčil jsem po té dlouhé pauze ulehčeně. „Mrzí mě to. Máš pravdu, nemůžu myslet na všechno.“

Vstal, popadl klobouk, já měl strach se mu podívat do očí, když jsem se odvážil, byly přímé a jasné, neleskly se; zahlédl jsem v nich vlastní, podivně zmuchlaný obličej: jako bych otevřel Pandořinu skříňku. Zvážněl, potemněl. Podali jsme si ruce.

„Tak zatím,“ řekl a odcházel, nápadně vzpřímeně, rovná ramena; sehnout se nemusel, boty si při příchodu nevyzul. Odešel, já zůstal. Stál jsem v kuchyni v blikajícím světle, paže bezmocně podél těla, ramena sehnutá, brada klesla k hrudi. Moucha bzučela.

„Na hovno,“ řekl jsem polohlasem. „Všechno je to na hovno.“ Šel jsem ke kredenci, kde stála kořalka, láhev jsem popadl kolem hrdla a opřel se o zeď. Odšrouboval jsem uzávěr, zaklonil se a pil a pil, cítil jsem, jak se mi motá hlava. Motala se mi hlava, jako by mě bíle zahalila dlouhá zima, jako by přese mě někdo hodil těžký kabát. Nastalo vytrvalé a uklidňující ticho. Nikomu nevadilo, že mlčím. Takto, opřeného o zeď nedaleko krbu, mě později našla má žena a vytrhla mi z ruky to, o čem jsem byl přesvědčen, že potřebuju ze všeho nejvíc, podruhé onoho večera vrátila láhev zpátky, do kredence se žlutě natřenou pracovní plochou, na ní staré mastné skvrny a několik vypálených kruhů. Neměl jsem tušení, jak dlouho jsem tu stál. Hodinu?

Viděl jsem, jak láhev vrací na místo, jak se ladně pohybuje v tenké noční košili, která splývala těsně kolem ramen a obepínala boky, pozoroval jsem opálené nohy a jemné nártý. Zima nebo léto, její kůže byla hnědá po celý rok. Bezvadná žena, prolétlo mi hlavou. Přišla ke mně, obejmula mě, na prchavý okamžik jsem nabyl dojmu, že jsem šťastný. Obejmula mě, na nic se neptala, nic vědět nechtěla, o ničem nemluvila – ano, v ten okamžik jsem myslel na jediné: jsem šťastný muž.

(...)

O víkendu odjela do města, sama, já nevěděl, jak se to stalo. Převážila neschopnost něco takového vyjádřit. Hlavou se míhaly myšlenky, uvnitř bujely podivné pocity, pro které jsem neměl odpovídající, správná slova.

Tvrdila, že chce navštívit příbuzné, údajně je dlouho neviděla. A dřív nebyla příležitost návštěvu uskutečnit. Ovšem vyjmenovat rozsáhlé příbuzenstvo nemohla; neměla sourozence, rodiče zemřeli před mnoha lety.

Prý zůstane přes víkend, a jelikož na páteční den připadl svátek a lidé v městech nepracují, odcestovala už ve čtvrtek v podvečer. Dovezl jsem ji na nádraží, její zavazadlo na zádech; jeli jsme na kole. Cesta ze statku k zastávce vlaku byla dlouhá, taška mé ženy tížila, tlačila do ramene, zad. Ujížděla přede mnou, mnohem rychlejší než já, neustále se otáčela: „Tak kde vězíš?“

Viděl jsem její smějící se obličej a ona můj znavený. Cesta mě zmáhala.

„Nemáš strach, když pocestuješ sama?“ zeptal jsem se doma.

Stručná odpověď: „Prosímtebe.“

Dynama předla jako kočka, jako kočka, která zůstala sedět na okenní římse vedle domovních dveří, zelenožluté oči, zornice mandlového tvaru kolem šikmých štěrbin a ocas protažený mezi zadními tlapkami až k předním. Světlo, které dynama vrnivě vyráběla, na cestě stejně ještě vidět nebylo; sílil mráкотný stav podvečera.

Otáčející kola vtlačovala drobné oblázky do masy ostatních, vtěsnila je mezi velké, mnohé odskakovaly po straně do příkopu. Sem tam některý kamínek zůstal přichycený na kole, vydržel jedno otočení, vklíněný do klikatých rýh gumového profilu, a odpadl, uvolnil se po dvou třech centimetrech cesty, odrazil se od plechového blatníku a odskočil zpátky na šterkovou cestu, po které jsme ujížděli.

Na nástupišti jsem zamkl její kolo, připoutal ho řetězem a zámkem k železné konstrukci, která byla ukotvena ve zdi. Na nástupišti byla hrstka lidí a čekala. Někdo přecházel sem a tam, někdo se poflakoval, lidé přicházeli s kufry, taškami, batohy, každý v ruce něco nesl.

Na lavičce seděl, nohy zkřížené, muž s krátce sestřiženými vlasy, o pár let mladší než já. Vedle sebe batoh. Celkově působil dojmem, že zkameněl, přinejmenším v tomto okamžiku. Asi se potuluje, pomyslel jsem si, jako jsem kdysi vandroval já, celou zimu, půl roku.

Byl jsem na cestách, jako každý tady, kdo táhne od statku ke statku. Sice nebylo běžné, aby se potuloval zrovna dědic statku, bývali to většinou sourozenci, pokud nějakí byli, pro které na rodičovském statku nezbývalo místo ani práce – ti se obvykle potulovali kolem, dokud někde nezakotvili. To nebyl můj případ. Chtěl jsem prostě něco vidět, něco zažít, a tak jsem putoval od statku ke statku, celou zimu. Jako bych neměl domov. Putoval jsem jako bezdomovec, přebytečná bytost, jako čeledín. Bylo slyšet vlak, koleje zpívaly, jejich zpěv bolavě bodal do uší. Podíval jsem se své ženě zpřímá do očí, do obličejce, který byl, jak se mi zdálo, natěšený: „A jeho uvidíš taky?“

Podle úst a očí – podle drobounkých vějířků vrásek, které se vynořily okolo očí, jsem poznal, že ví, koho mám na mysli.

„Je to přítel,“ řekla a chtěla se otočit směrem k blížícímu se dunění, železa se o sebe třela, vlak vjížděl a jediným trhnutím zastavil.

„Nechci, abys odjela. Chci, abys zůstala se mnou,“ řekl jsem, ale tak potichu, že slova nepochytila, nerozuměla, podívala se na mě: „Musíš mluvit víc nahlas, Theodore!“

„Neodcházej za ním!“ řekl jsem. „Prosím!“ Vyslovoval jsem věty hlasitě, tentokrát příliš nahlas, překřikoval jsem dýmající, syčící vlak, ale neodpověděla mi, rozčílila se, vytrhla se z

pevného stisku, kterým jsem ji držel za zápěstí: „Tak, a to stačí! Neříkej mi, co mám a co nemám dělat! Kde to jsme?!“

Nastoupila, hlubokou vrásku mezi obočím, směřovala ke kořeni nosu a rozdvojila se k tence sevřeným rtům. Já zůstal vně, na nástupišti, za množstvím okenních tabulek jsem marně hledal její obličej. V jednotlivých kupé se rozsvěcela světla, na rozdíl od zšeřelého nástupiště, kde jsem postával a v polotmě natahoval krk, abych viděl lépe.

Vlak se dal do pohybu, tu se z pootevřeného okna kupé vysunula ruka; její ruka. Téměř neznatelně hýbala prsty k pozdravu.

Předloktí zdvižené, zlomené v úhlu. Loket trčel směrem k dlažbě peronu. Ruku jsem držel ve výši ramenou, jako kdybych se chystal k přísaze. Takto jsem kráčel podél nástupiště. Na jeho konci jsem stál i tehdy, když vlak dávno zmizel.

Jednoho dne se na mne podívala, smutně a znejistěle těkala očima: „Chci zpátky do města. Jen na pár dní, krátce.“

Zdvihl jsem obočí, kleslo zpátky, rozvlnilo vrásky na čele: „Proč? Už se ti tu nelíbí?“

„Ne, tím to není,“ zněla odpověď.

Ztěžka jsem dýchal, konečně se ovládl: „Co se teda děje?“

Ale to už neodpověděla, mlčela.

Po chvíli jsem pokrčil rameny a řekl tiše: „No tak si jed.“

V té chvíli se ve mně cosi zbortilo. Do oné chvíle jsem věřil, že máme čas, že životu tady uvykne a ocení i jeho příjemné stránky.

Popadl jsem opřené kolo a sunul se ulicí. Po několika minutách a krátkém úseku cesty jsem nasedl a pomalu šlapal do pedálů, podzimní vítr ostře hučel a šelestil a foukal do nechráněných uší. Předzvěst zimy, tíseň v hrudi.

- *Přeložila RADKA DENEMARKOVÁ.*
- Text vyšel v Literárních novinách **2008-42** na straně **10**.
- Publikováno online 20.10.2008